

KLASSISK

SJUR HAGA BRINGELAND sjurhabring@gmail.com

Utsnitt frå J.M.W. Turners (1775–1851) måleri «The Fighting Temeraire, tugged to her last berth to be broken up, 1838».

Musikalsk mimring

Framsteg har sin pris, òg for hornistar.

CD

DUKAS,
GOUNOD,
SAINT-
SAËNS
MFL.:

The Horn in Romanticism

STEINAR GRANMO NILSEN,
HORN; KRISTIN FOSSHEIM, HAM-
MARKLAVER. 2L 2020

Eit interessant måleri pryder omslaget til hornisten Steinar Granmo Nilsen og pianisten Kristin Fossheims nye plate med romantisk hornmusikk: J.M.W. Turners «The Fighting Temeraire». Kvifor nett dette måleriet? Nilsens informative omslagstekst røper det ikkje. Fantasien min er likevel kveikt, for det høver så godt – av to grunnar.

Det fyrste har med klangfargen til hornet å gjera, som – når det blir spelt så bra som her – lèt djupt romantisk. Klangen varierer mellom det kraftfullt direkte og det dulde og drøymde, eit uttrykksspenn me finn att i romantikaren Turners fargebruk. Det andre som gjer måleriet så passande, har med teknologi og melankoli å gjera, med framstegsoptimisme versus ambivalent attersyn. Dette krev nærare forklaring.

TEKNISK FRAMSTEG

Nilsen skriv at 1800-talet for hornistane var ein kamp om sjela til instrumentet deira. Det gamle «naturhornet» frå 1700-talet var svært enkelt konstruert – som eit samankveila alpehorn, berre i messing, ikkje i tre. Det er vanskeleg å spela melodiar på slike horn, særleg i det djupe registeret, der ein berre får fram einskilde tonar (naturtonane).

Dette endra seg med oppfinninga av «ventilhornet» på byrjinga av 1800-talet. Ventilane gjorde at ein fekk langt fleire tonar til rådvelde, i tillegg til at klangen blei jamnare gjennom heile registeret.

Eit teknisk framsteg for ei ny tid, altså. Men den nye, glatta klangen – gjekk han ikkje på kostnad av det særeigne ved hornet som instrument?

SVANESONG

Nilsen spelar både naturhorn og ventilhorn, og akkompagnatøren Fossheim nyttar eit nyrestaurert Leipzig-flygel frå kring 1850. Dei motstridande kjenslene andsynes «utbetringa» av hornet går som ein raud tråd gjennom albumet. Særleg franskmennene kvidde seg for å leggja det gamle naturhornet på hylla. Musikalsk mimring førekjem difor i komposisjonane deira, til dømes i *Villanelle*, som Paul Dukas (1865–1935) komponerte i 1906. Innleiinga skal her spelast med naturhorn-teknikk, noko som resulterer i tydelege «signalmotiv» (slike me kjenner frå jakthorn). Dukas tek så i bruk alle dei tekniske mogleheitene det nye ventilhornet byr på; Granmo Nilsen meistrar desse teknisk krevjande passasjane godt. Men i nokre få lyriske taktar mot slutten smyg Dukas inn eit tilbakeblikk – som i ein svanesong blir me minte om den stolte historia til 1700-talshornet.

Og det er i denne samanhengen eg tenkjer på Turners måleri. Her ser me òg ein gamal æra som blir avløyst av ein ny: Den ærverdige HMS «Temeraire», som under slaget ved Trafalgar kom sjølv admiral Nelson til unnsetning, har i 1838 utspelt si rolle. Teknologien med store segl-krigsskip høyrer 1700-talet til. Det nye hundreåret tilhøyrer dampskipet – som i solnedgangen sleper den gamle elegansen til opphogging.

SJUR HAGA BRINGELAND

Sjur Haga Bringeland er muskar, musikkvitar og fast musikkmeldar i Dag og Tid.

Lytt til artikkelen i DAG OG TID-appen eller på dagogtid.no